

فلسفہ فی ٹیسلامی . ٹولریش ودلف . کاو جلال ل ٹما نیو

8 سقامگیربوونی فلسفہ ل ٹیسمپانیا :

ٹین باجہ خندک کی غزالی شیمان کی دیاری کرد ہ
نواندنی پرچہ کردار ل سار ٹو و پشنیار ک ٹین سینا ہ
زانینوما کی مٹافیزیکیان کی گشتگیر خستبووی ہ رد م
و ل ٹو خند ی تاک ہ پرپرچہک نہ مایو ک ل دژی ٹم
باز ی ٹین سینا اگہ ی نرا، ہ کو ت وانیکی دیک ی
خند ی ک ل وانگ ی فلسفہ یی و ٹرگومنتیان
دھنا یو، ہ ی بوون ہ ل بری. ٹم ت وانیان ی دوا ی
ہ تایبہ تی ل ٹیسمپانیاو ہا تن. ل و ل س د ی دوازد ی مدا
چند نووسہ رکی فللسفہ ی پایدار ہا وکات کارا بوون.
ٹمان ہ ٹرادیسیہ کی خیان پکھنا ک گرجی پ یوہ ند
ہ ہزینیان و س س بون بوو، س رباری ٹو ل ووی
ہ رد وامیی و ہ زری کی کاتی بوو. ٹاخر جگہ ل س د ی
دوازد ی م ہ د گمان ہ شداریی کی گرنگ ل فلسفہ دا د ناسین
ک ل خام ی موسمانا نی ٹیبہ ریاو ک وتبہ و.

باو جو ٹم گشان و ی ہ گانک د رفتی ہ ہ خس نرا ک
پشتر د ستی پ کردبوو. ہ گوہری زانیاریہ کانمان پشتر
خلف کان کی رد ہ ک ل س د ی د ی مدا حوکمیان کردبوو،
ل د و ت ک یاندا ہا ی خیان ہ ہا وکردن و ی زانستہ کان
دابوو (ماتماتیک، ٹستہ ر ناسی و ہتد). ل م پر س ی ی
و رگرتندا (سپسیہ ندا) ہروہا تہ کستی فلسفہ ی ناسران،
ہ تایبہ تی ہ رہ م ی ٹو نووسہ رانہ ک ل س د ی د ی مدا
ناوبانگہ کی گورہ یان ہ بوو، پشہ موویان ٹیستہ تلیس و
فارابی. ٹیدی ہر ٹو ہند پویست بوو ک ٹو فللسوفانہ
خونندریان ل سہ ر نیمچہ دورگی ٹیبہ ریا ہ پیدا بہت.
ہ ہ تہ ٹو ل س د ی د ی مدا، تہ نانہ ل س د ی
یازد ی مدا ووی نہ دا، جا گرجی گہر ک ہاوی ہ ندک
وشی تایبہ تی بکین، ہ نمونہ ٹین حازمی یاساوان (1064
مردوو) ک ہ شسام بوو ہ ل گیکی ٹیستہ تلیس. ہ

پهچوانه و و رگرتنی ئم نووسینان به ئاماده یی به ئیبن باجه (1138 یان 1139 مردوو) هه رایوه که به خریکبوون بیانوه گهانی به فلهسهفه دا له ئیسانیای ئیسلامیدا. ئم پاشخان مژووید که مک جری له هزرینهکانی ئیبن باجه ووندکاتهوه. ئاخه گهرچی ئه وه له یکهه کهم چارهکی سهدهی دوازدیه مهده بهرنامهی نووسینی بهرهمهکانی دانا، وهله نووسینهکانی ئاستی ئه وه دانوستاندنهیان نه پهچاند که ئه وه دهه هزرهانیان له ناوچهی دیکه ی جیهانی ئیسلامیدا پهی گهیشتهوون. به ئاشکرا دیاره که ههشتا نووسینهکانی ئیبن سينا له بهردهم ئه ودا نه بوون. ههروهها په شبنیهکانی غزالی که استیه کهی خهرا له سهه نیمچه دورگی ئیبهریا ناسران، به ادهی کهی کهم چوونه نه وه له هزرینهکانیه وه. له بریه ئه وه ئیبن باجه به زهریه پشته به وه پرسیاران به ست که له سهدهی دهیه مهده پهشینیه یی بوون و فارابی و نووسه رانی دیکه ی مه درسه ی به غداد بنیاتیان نابوون.

ئهمه ئم وه وه مان به خویا ده بهت گهر دیدکهی کورت ئه استیه نووسینه باش پاره زراوهکانی ئیبن باجه بکهین. نووسینهکان یکه سهه نه وه هه فرایه وه ده پهچهن که ناومان برده. کته به کهی به ناویشانی "دهروون" پارافرازی تیه ریه ترادیهیه نیه کهی دهروونه لای ئه یسته تهلیس، ئه وه به گومان له وه وه یه دا که ئم تیه ریه ی ئه یسته تهلیس جاره به افه کهی ئیبن سينا کاری ته نه کرابوو. ئه و جا نووسینه کهی به ناویشانی "تهبینی له باره ی له گیک" پشته به ده شته کهانی فارابی ده به سته. ههروهها نووسینی "افه ی فیزیک" ته هه چوونه وه ی ته مایه که که ئیبن ئه لسه مه له ده وری وه ره ره خانی ئه وه هه زاره یه دا له به غداد نووسینه کهی به ته ره خان کردبوو. استیه کهی ئیبن باجه له دوو نووسینه ده وه هه ره قان به په فایله خیه وه په مان ده گات: "په یوه ندیه زهین به مره فه وه" و "شه وه ژیهانی تاکیه نیایه که / گه شه گیره که". وه له ئم نووسینه نه شه له نه وه چه وه ی ئه استه کارییه فلهسه فه ییه کهی فارابیدا ده بزوهین، هه نه ده نه بهت که له سه ره نه نجامه کهانیاندا به ئاشکرا له وه چه وه یه ده رده چن.

نووسینی "په یوه ندیه زهین به مره فه وه" په سیار ده کات له باره ی باهترین ئامانهی مه ئریفه (واتا ئه یسته مه له گی) و کردارمان (واتا ئه تیک). ناویشانی ئم نووسینه هه ره له به راییدا وه م کهی په شان ده دات: ئامانهی که شه ی ئم گه ره که بریتی بهت له په یوه ندی به زهینی چالاکه وه. گهر ئم په یوه ندیه

بديبهـنرت، ئيدى مرڦ بـ بختيارى دڭات. ئاخر ئىبن باجـ جخت لـو دڭات، كـ بـم وشـ باـتـرين پلـى بوون بديهـنراو، ئـو بـگومان تا ئـو ادـى كـ بـ ئـمـ شياوى پـگـيشتن بـت. ئـو ئامانجى دىكـ، بـ نموونـ ئيدـى يـكانگيربوونى مرڦان بـ خودا، بـ وـبوون دادـنت – ئـمـ گـرـكـ لـم تـوانينـ خـنى ئاشكرا لـ بازارانى سـفيـكان (و هـرواها غـزالي) تـبـگـين.

وـكـ چاوـوانكراو بوو، پـگـى وـو و كاميلبوون بـسـر مـئريفـى ئاوـزمـندانـدا تـتـ دـبـت. ئىبن باجـ هاوشـوـى فارابى وـسفى ئـم مـئريفـى دڭات: مـئريفـكـ سازاندنى تـگـى گشتـنراو (ئـبستراكسيـن) و تـگـيشتنـ، لـم ووتـشدا زـينى شيماـنى (پـتـنسيـلى) مرڦ خـى يـاليزـ دڭات و دـبـت بـ زـينـكى كردـكى (ئـكتوـل). وـلـ ئىبن باجـ لـ دوو وـو و لـو تـزانـ تـدـپـتـكـ فارابى سـبارت بـم با بـتـ دـريـبـبوون. ئاخر ئـم دـخوازـت ئـو فـرمـ هـشـكيانـ جيا بكا تـو كـ مرڦ دـياناسـت و ئـوجا لـ جياوازياندا افـيان بكات (فـرمـكانى زـينـ گـردوونـىـ باـتـرـكان؛ فـرمى زـينى چالاك؛ فـرمـكانى ماتـرى؛ فـرمـكانى دـروون). لـ لايـكى دىكـو ئىبن باجـ گـتـيـك سـبارت بـ پـرـسـى مـئريفـ دـردـبـت كـ پاش خـى كارىگـرى قوو دـنوـنت: گـر بـ مرڦان بلوت پـيوـنديـك لـتـك زـينى چالاكدا بهـنـنـ گـگـ، گـر دـروونى اسـيـنـاليان بـت بـ زـينى كردـكى و ئـوانيش بـ بختيارى بگـن، ئـوسا بـ ديدى ئىبن باجـ ئـوان بـ وشـك گـيشتوون كـ تـيدا چيدى جياوازي لـ نـوان دـروونـ تاكـكـسيـكاندا نامـنت، بـ پـچـوانـو پـكـا هـمان كاميلـتيان دـبـت و لـ پـيوـنديـكى چـدا پـكـو و لـگـگـ دـبن. بـى تـنانـت دـتوانين لـ وويـكى تايبـتيـو بـبـژين: زـينـ بـكردـكـيـكراوـكانى مرڦان وـكـ “يـك” زـين لـ ئـودنيادا بـردـوامى بـ هـبوونيان دـدن.

ئـم تـزـ كارىگـرى خـى لـسـر ئـپيستـمـلـگى سـردـمى درـنگـتر نواند. ئـم پاشان دـبين تـزـكـ بـتايبـتى سـرنجى ئىبن وشدى اكـشا و لـوـى زانينوماى يـكانـى زـينى شيماـنى دـرئـنجاماند. وـلـ ئىبن باجـ هـرواها كارىگـرى لـسـر ئـو لـهـزينـ فـلسـفـيانـ نواند كـ لـبارـى سياست ئـنجام دـدران، ئـمـش بـتايبـتى بـى ئـو نووسينـو كـ ناونيشانى “شـو ژيانى تاكيتـنـيا يـك” پـداو.

ئـم نووسينـش بـ لـدوانى ئـوتـ دـستـپـدڭات كـ تـواو

هاوشو لای فارابی دیبینن. ئیبن باج هاوشو لای فارابی د بئژت: د ووتکی فزیل م ند و کامیل ک فیل سوفک ل ترپکی حوکمداریه کیدایه، فرمی ئیدیالی پک و وژیانی مرغان. باو جو ئوها د نو ن ت ک هزرغان ئیسپانیه ک س د ل دوازده م چیدی متمان ب و ئیدیال ن کات ک فارابی ل س د ل د ی م دا (خ گر د او ب دابی پلات نی و) پر پاگ ند ی ب کردبوو. ئاخر دوا ی ئ و ی ئیبن باج ن خشی د و و ت ی کامیل د ک ش ت، ئیدی ب فراوانی و سفی شو کانی ئ و بدج ربوون (د گ ن اسی ن) د کات ک د ش ت ل د و و ت کدا د ربک ون. ل ر دا ه س ت کی ئ و ت لای ئ م چ ن ا ب ت ه ر و ک ئیبن باج ت و انین کانی هزرغانی پش خ ی س بار ت ب م ت مای دوو پات بکا ت و، ب پ چ و ان و و ئوها د نو ن ت ک خ ن ک ی ب ز ر ی ی ا لیستی و پا ب ند ی س ر د م ب ت، ه ی ئ م ش پ د چ ت ب گ ت و ب ئ و ئ ز م و و ن ا ن ک خودی ئیبن باج ل پ س ت با ا سیاسی کاندا کردبوونی. باو جو ب دووی ئ و دا ک ش ی ک د ت ئ ا ر ا و و و ا ت ا ی کی گ و ر ی ب ل خ ت گ ی ش ت ن ی ف ی ل س و ف ک ه ی. ئاخر کاتک ئ و د ی د ر ک ن ت ک ئید کانی هیج کاریگ ر ی ی ل س ر ج فاک نانو ن، ئ و ا د ب ت ل ر دا د ر ف ت بدات پرسیاری ل ب ک ر ت ک داخ ل ه ز ر ی ن کانی، ه ر و ها س ر ج م م د ل ک ی ب ژ یان، چ ئاکام کیان ه ب ت. ئیبن باج ب ئ ل ت ر ن ا ت ی ف ک و و م ی ئ و پرسیار د د ا ت و: یان د ب ت ف ی ل س و ف ک ا ن ه و ب د ن و ک "گیا ک" ل د و و ت کانیاندا کارا بن و ب م شو ی گ ا ن ک ا ر ی ی ئ و ت ب ز و ن ن ک ن گ ل ئ ا ی ن د ا چاکسازی جفاک بش ن، یاخود ب ت و ا و ی ل ژ یانی سیاسی بکش ن و و بن ب ک سانی نام ل م جیهان دا، ئ و جا "ل ه شدا گ شت بک ن ب مانی دی ک ب ئ و ان ئ س ت ا ن ی ش ت م ا ن".

ئ م ب ن ب ا ن ز ر ن گ ی کی ش ب ی ن ا ن ت ر ی ه ی و ک لای فارابی. ئاخر گ ر چ ی فارابی ب ه مان شو و فرم جیا و ا ز کانی د و و تانی گ ند ی دا ش ت، ه ش ت ا ه ر پا ب ند مای و و ب ه و و س ت ی خ ی و: ج خ ت ک ر د ن ل ئ ی د یال و "پرنسیپ کانی ت و انینی دان ی ش ت وانی د و و ت ی ف ا خ ی ر". و ل ل ئ س ت ا ئ م پ ر س لای ئیبن باج جیا و ا ز. پ د چ ت د و و ت ی کامیل ب ئ و ت نیا هیوا ی ک ب ت دوور ل ک ت و ا ر. ب ی ئ و چیدی ه و نادات ب خ ت ی ا ر ی م ر ف ب و و ی و مس گ ر ب کات ک ل ک م ی ئیدیالی سیاسیدا ب ش د ا ر ی ی ب کات. ئیبن باج چار س ر ی ئ م ک ش ی لای تا ک ک س د ب ی ن ت، ئ م ش ب و و نوو س ی ن دا خویا

دې بېلت کې له سره وروناوړېدونې هېرودوکيان ته واوکړي
په کدين و هېمان نامژگاري به هېموو ته وکسانه ددېن کې
گفتي زه له فلسفه دېبين: ته وان گړه کې "شه و ژيانې
تاکيټ نيایه" هېبېژرن و ته وچا هېو بدېن نامانجه کې
بېدېه نن: "گره داني زېن به مرغه و".

• 9 هېو دېان به سينت زک:

ئېبن توفيل

ته و نووسه رانه کې دواي ئېبن باجه هاتن، نامژگاريه کې ته ويان
به هېند و رگرت. ته له لاي ته و فېله سوفه دېبين کې دواي ته و له سره
نېمچه دورگه ئېبه رپا پېمان دگات: ته بو به کر ئېبن توفيل (1185
مردوو). استيېد کې ته و هېچ هېه کې نه بوو گازنده له پېيو نديې
سياسيه کاني واته کې بکات (واتا له دېسه تداريې ته لموو حيدون
کې به سره مې غريب و به شاني فراواني ئيسپانيادا ته نېوو و). ئاخر
ئېبن توفيل به دره ژايې ژيانې سووې له و پېيو نديان و رگرت:
سره ته وک پزېشک و سکرته له گرانا دا، پاشان به هېمان په ست له
سه بته و ته نه، له کتاي شدا ته ناته وک پزېشکي تايېه تي سوته تاني
مې اگېش. سرباري ته و ئېبن توفيل ناماده نه بوو له گېه اني
مرغه دا به به ختياري رېه گېه گرنه به دېوت بده، به پېچ وانه و
له له هېرينه کانيدا هېه نه دېک به هېتره دېته: جيا کردنه وې گېه
ژيانې فېله سوفان له ژيانې نه و جفاکي. ئاخر کاته کې ئېبن باجه ته نيا
گېه تبووي، کې مرغه گړه کې له سره دېم گره تارې کان يان له دېوت تي
گېه نه دا خې له سياست به دوور بگرته، ته واته ئېستا ئېبن توفيل
دېته کې کشانه و له ژيانې سياسي و جفاکي ئيديالېک کې له
پرسيپه و شايانې ته لابه دانه.

ته به ئاشکرا له و تاکه نووسېنه دا خويا دېته کې له ئېبن
توفيله و پېمان گېه شتوو. مې به ست له مېمانه کورت و زه
خو نه واکي ته به ناو نيشاني "زېندووي کوې به دار" (حې ئېبن
يې قزان). ئېبن توفيل به ووني چيرې کې مرغه کې به ناوي حې ئېبن
يې قزان دېگېه ته و کې له زار کيې و به ته نيا له سره دورگه يې کې
ته پې دېگات. له ده دا گېه ته وانه (ته ناته هيني پسيکه له گې و
پېدا گېه گېش) دېنه دېرېه کې مې نه نيې مرغه له کار کې
فېله فېدا چاو وانه بکات. باو جو ئېبن توفيل به ته کستې کې
نامانجه کې هېه کې به ووني پېناسه کې کردوو: ته و دېه و ته
ته نه مې زېني مرغه به لم نه، هېر له مې غزا يې دا و سفي ته و
دېکات کې چن حې ئېبن يې قزان هېنگاو به هېنگاو - به به بېري

مامستایک یان پښتانه مېرمن - له جیهانی دوری تېدگات و له
کې تاییدا به باهترینی ژو و مټرېفان دگات کې به مړه فک شیاوی
په گډیشتن.

دا شته کې تېکېا ماوې کې پېنجا ساهې له خه دگرته. و له ئېبن
توفیل دا شته ئې مانېکې دادې بشته: ژو له گډانې
پاوانېکېدا هر جار حوت ساه (یان چوارد ساه) پوخت د کاتو
و ناوېابوونېکی تایبېتی مټرېف ددات پا هر به شېک.
ناشکراکردنی زار کېان به تېواوی مړکی حوت ساهې سار تاي. له
ماوېدا ناسکېک کې وکې به خوکېر ژووی گرتوو ته خه، فېری د کات
چېن گډان به شوری تایبېتی (هه گری و سیدار تې) و
ستراتیزید کانی خه شته و (گډان به دووی خراک و به رگریکردن له
خه) بدات. له دوو م قناغدا (تا تېم نی بیستویک ساهې) هل به
حی د خست به مټرېف خپې کانی بگات، و له ئېم مټرېفان
به زړی پراکتیکین (دروستکردنی ئې شک و تېک، ناشکراکردنی ئاگر).
و له هر له م قناغدا یېکېمین تېوانیند تیرید کانی لای ژو
سره ددېن. به نمونې دواي مردنی ناسکېکې بهی د رد ک و ت کې
زیند و وړان تېا لشیان نی، به کو هر و ها هه ش دارن (له واتای
پنېمادا) کې له کاتی مردندا به چیان د هته. سیدم بهی ژیان تا
تېم نی بیستوهه شت ساهې د خای نه ت. ئېم به ش له ژر کاریگر یی
له گیک و فیزیکدای. ئېستا حی فېر د بته، تاک له جر، فېرم له
کړس (ماتېری) و ئېنجام له هه جیا بکا ت و، به م ش گډېک به
دوو ناشکراکردنی مزن خه ش د بته: تېگې فېرم د یگې نه ت به
کې نسېتی د روون، هر و ها ناشکراکردنی هه ئېنجامی د یگې نه ت به
وادانانېک کې به و پېدې سرجېم سروشتی د وردېری ژو و به ند به
باهترین هه یېک و. حی د توانت له سار ئېم بناغې له به ش کې
دیکې ژیانیدا (تا تېم نی سیوپېنج ساهې) خودا بناست، به ئېم ش
کې سم له گې یارم تېی ددات: وانین له تېن کانی ئاسمان فېری د کات
تېبگات، کې د بته سرجېم ئېم کخراو مزان هه یېکی قادیرو
گشتزان و مېهر بانیان هه بته. حی دواي ئېم تېوانیند تېا یېک
ئامانجې هه یې: د یې و ت له و باهترین بوون و وړ کې ئاسمان و
زېمینى ئافران دوو، نزدیکتر بک و ت و، به یې له قناغ کې دیکې
ژیانیدا (تا تېم نی پېنجا ساهې) هه و ددات به اهنانی ئوانی
(سپیریتوئل) خې له پا به ندید کې به جیهانی د رکید و به ربdat و
ئېم شې به د لووت، چونکې له کې تاییدا د توانت له و به وانت “کې
هیچ چاوک نه یینیو، هیچ گو یېک نه ییستوو و هر گیز هیچ دېکې
مړف د رکې پند کردوو” (ئېبن توفیل ئېم ی وک سیتای ح دیس کې
پښتانه مېر د ناو؛ به وان: 1 2,9 Korinther). حی به ئېم وون

[illegible]

توفیل تہواو سانا دگگندہو بہ ئو ہوا یا نہ کہ گگر کہ لکاتی
فارابی ہدوواو بہ میراتی فہلسفہی نہو جیہانی ئیسلامی دابنرہن.
سہرباری ئو ناتوانین تہکستہ کہ دابہ زہنین بہ سہر ئاستی
پاہندبوون بہ کار کہ نہکانو، چونکہ گرجی ئم تہکستہ زہر
تہوانینی ناسراو دہداتہو، ہشتا ہر ہاوکات پہیام کہ لہ خہ
دہگرت کہ ہیچ کام لہ فہیلہ سوفانی ہابوردو پہیہ وییان نہ کردبوو.
ئم پہیام لہ بندہ تہا پنتی نہو ندی ہمان کہ دہگرتہو، واتا
ہوونی ہختہ و رانہی حہی بہ نہو باہترین مہئریفہ و ئین توفیل
بہ چہشہک دایدہ تہت کہ لہ دابی فہلسفہیہو (یان نہک تہنیا
لہرہو) ہووننا کرہتہو، ہہکو ئمہ لہی تہدگہین گہر لہ
سہفیزمہو (ہہروہا تہادہیک لہ تہلہگیہو) پہشبینیان
بہہنینہ نہویہو.

ئمہ دہتوانین ئم ساغکردنہو پہ ہوردی دہستیشان بکہین. ئاخر
ئین توفیل ہبہریہ کی کورتی ہہمان کہی نووسی و تہیدا
تہوانینہکانی خہی خستہ نہو ہہقرا پہہکی ہہشہکی-مہژوویہو. ئو
لم ہبہریہ دہا، لہپا ہہندہک کہشہی دیکہ دہا، ہہروہا ئماژہ بہ
ئم پرسہ دہداتہ: گہر ئو لہمان کہیدا وہسفی نہزہری خودا بکات،
ئوا وہسفکردنہ کہی پشت بہ ئین باجہ نابہستہت، ئو ہاوکات
ئہستہتہلیس وک دہرچہ دانانہت، یان فارابی کہ پہیوہست بہم
تہمہو گوزارشتی دژبہژی دانا بوو. نہخہر، ئین توفیل دہبہتہت، کہ
دوو نووسہری دیکہ دہرچہی ئون: ئین سینا و غہزالی. وک ئو
دہبہتہت، ہہردوویان سہرباری ئو ہا جیاوازانہ کہ لہباریان
بہاوہوونہتہو، لہ کہتاییدا ہہمان ئمانجیان ہہہو و
ہہردووکیشان بہ دہخی باہترین مہئریفہ گہشتوون.

بہپہشاندانی ئو تہزہ ئین توفیل ہہمان کہی نووسی.
دہربہینہکانی ئو لہباری ئہزموونہ پہغہمبہریہ کہی حہی بہئاشکرا
بہہگن بہ ئم تہروانینہ، چونکہ دہربہینہکانی گہدانہک ئہنجام
دہدن لہ نہوان: زانینوما کہی ئین سینا لہمہ دہروونی ہاسیہنال
(واتا خودئاگایی وک دہرچہی مہئریفہ، ہاسیہنالہتی ہگہی
مہئریفہ، کامیلاندنی دہروونی تاکہکسی) و ئو توخمہ بہرنامہ ییانہ
کہ دہگندہو بہ غہزالی (ہہنہانی ہوانی وک ئامادہکاری بہ
باہترین مہئریفہ، پہکگرتن لہتہک خودادا نہک لہتہک زہینی چالاکدا،
"چہژتن" وک فہرمی تہواو کراوی مہئریفہ). بہگومان ئو پرسہ وہلاوہ
دہنہین کہ داخہ ئم دہستہکہ ماقوہ بہت، سہرباری ئو دہستہکہ کہ
ہہوہکی جدیدیہ بہ چوونہ نہو دانوستانہ فہلسفہیہ
ہاوچہرخہکانہو. ئاخر ئوہی ئین توفیل لہ کہتاییدا خستییہ
بہردہم، پہشنیارہکی دیکہ ہوو بہ نواندنی پہرچہ کردار لہسہر

فلسفای ئیبن سینا: ئیبن توفیل ن یویست وک غ زالی ځخه ل
ئیبن سینا بگرت، ئو ه روها ن یویست وک ئیبن باجه بگتتو و
ب فارابی، بکو بزری یقینی ه بوو ک ز ر د شت ب ه ندک
نیازباشی سینت زک ل خواست کانی ئیبن سینا و غ زالی و
به نرتت ئاراو.

Ulrich Rudolf: Islamische Philosophie. München 2004

ف ره ننگه
ه فرایه: ک نت کست
ئیديال: نمونای با
پارافراز: دان وای ت کستک ب وشای خ یی.
پن یم: (گریکی) ه ناس، ه ش، ه و. پرنسپل کی سروشت یان ژیان
ک وک ه و و رد گیرت و ژیان د شت.
سپ کولاسین: هزینی تپ یو ل کرد کتی ک ه و دات کر کی
شت کان دیاری بکات. ئم ز ر تایب ش وازی هزینی م تافیزیکی.
تر پی: ناوچای گرم ک د ک و ت ژورو و ژرووی نزدیکی ه ی
ئیستیواو.
ت ما: م س ل، باب تی یان پرسی دانراو ب ل تو ژین وای هزی،
زانستی، یان دا شتنی هون ری.
زینی شیمان یی و کرد کی: زینی شیمان یی (ب لاتینی: پ ت نسیل،
ب گریکی: دینامیس) توانستی سروشتی مر ف ب هزین، و ل جار
ئاو ا ن بوو. زینی کرد کی (ب لاتینی: ئ کتو ل، ب گریکی:
ئ ن ر ج ی ا) ئو زین ی ک ک نک ت نیا ل ت گ ئا پری ری
بن ت یی کان (بوون، شیمان، گ و ه ر، ز روور و هتد) ت گ یشتوو،
بکو ه روها ل ت گ ل ک دراو کان و ب گ و هتد. ب وان ه مان
و ر گ: ئولریش و د ل ف. پارادیگمای کی نو. ئیبن سینا.
کوردستان پست / کورد اوم / د ننگ کان.